

ЗНАКОВИЙ ДЕНЬ В ІСТОРІЇ НАШОГО МІСТА



12 січня цього року ми з гордістю святкуємо великий день в історії краю – 76-ту річницю з Дня визволення нашого міста від нацистів. Але цьому передували довгі роки окупації нацистською Німеччиною.

При плануванні нападу на СРСР фашисти мали на меті знищення Радянського Союзу не тільки як держави, а й винищення його населення. Нацистські ватажки наказували своїм військам знищувати радянських людей «без будь-яких обмежень». Планом «Ост», розробленим у головному управлінні імперської безпеки третього рейху під особистим надзором Гітлера, передбачалося повна ліквідація Польщі і СРСР «виселення», що означало не що інше, як виселення «неарійців». Спершу планувалося «виселення» 31 млн чоловік. Потім надійшло уточнення: 46-51 мільйон. У подальшому в Польщі і СРСР передбачалося знищити 120-140 млн чоловік. Було встановлено й норми «виселення» за національною ознакою: для євреїв – 100%, поляків – 80-85, литовців, латвійців, естонців – 50, галичців (західних українців) – 65, білорусів – 75, росіян – 75-85%.

Свої наміри щодо України відкрито проголошував Гітлер, розглядаючи її передусім як вихід «світової політики» Німеччини: вона мусила оплатити війну третього рейху за світове панування – поставити армію продуктами харчування, а промисловість сировиною. Тому відкриття раніше Західної України до складу СРСР стало саме тим меншим злом, яке дозволило нації об'єднатися і дещо відвернути в часі загарбання Німеччиною. Жителі Корецького району з ентузіазмом сприйняли процес об'єднання українських земель в одну державу. Саме по собі воно було цілком нормальним, реалістичним.

У 1941 році розпочалася нова кровопролитна війна. Одна з особливо складних, недовроз'язаних і суперечливих сторінок в історії України. На перебігу подій, зокрема першого періоду, негативно позначилися стратегічні прораханки сталінського політичного керівництва та командування. Але, попри все, громадяни України, як і всіх республік СРСР, піднялися на боротьбу з нацистами. У цій народній війні мільйони українців, як і всі народи Радянського Союзу, захищали не соціалізм сталінського зрачка, а, перш за все, власне життя, життя своєї родини, дому, культуру, одне слово – Вітчизну.

Ціною величезних втрат, зустрічаючи на кожному кроці героїчний опір, завдали значний перевал сил просуваючись півднем вперед. 25 червня загарбники увірвалися в Дубно, 28 червня – в Рівне, 8 липня – Корець.

Від захликів перетворити Україну в аграрно-сировинний придаток рейху, включити її до «великонімецького про-

сторю», аби не опинитись у лещатах голоду, як у першу світову війну, Гітлерівці перейшли до справ. Окуповані Рівненщину, вони почали запроваджувати тут «новий порядок». За наказом Гітлера Рівне було оголошено столицею рейхскомісарату «Україна». Рейхскомісар «України» Еріх Кох із цинічним садизмом наставляв своїх підлеглих: «Я відомий, як жорстокий собака. Тому і призначений рейхскомісаром «України». Наше завдання – високотати з України все, що тільки можна вилати, не беручи до уваги ні почуттів, ні власності українців. Я чекаю від вас крайньої жорстокості у ставленні до місцевого населення». Найближчий помічник рейхскомісара Е. Коха Пауль Даргель підсумував слова свого шефа: «Ми хочемо позбутися цього народу... Підготуємо Україну для заселення німецькими фермерами».

З притаманною їм педантичністю німці економно висувували, систематично протруючи окупаційного періоду, вивозили на роботи до Німеччини місцеве населення. Перевезу при цьому надавали юнакам і дівчатам. З порівняно невеликого Корецького району на примусові роботи в Німеччину було вивезено понад 500 юнаків і дівчат. Для нейтралізації патріотичної боротьби українського народу окупанти утворили тюрми, концентраційні табори. Їх загалом існувало понад двадцять. У Кореці було організовано табір для військовополонених – один із 17 старовинних окупантами на території Рівненської області.

Лендвірт Епельман (завідуючий господарською частиною району) використовував полонених як дармову робочу силу. А ще безсоромно обирвав населення, награване відправляє у третій рейх. Про табір військовополонених, що був у місті, розповідає С.І.Брухлій, яка в роки війни проживала на вулиці Гарбарській. Під горою, на протилежному березі річки, цілими ділами туркопіла каменедобарка. Звідти щодня вивозили на будівництво доріг. Худі, знесилені голодом і хворобами, військовополонені у довжелезній черзі передавали камінь із рук в руки. Жили за колючим дротом, під відкритим небом. Годували їх переважно мешканці ближніх вулиць: картоплею, капустою, буржками. Охорона залякала, що подувати дождик не збиратись: все одні передають. Щодня розстрілювали знесиленіх дестками, сочними – вінних і невинних, хворих і напівхворих; старих і молодих. Замість убитих приганяли нові жертви, які з часом ставали трупами. Гітлерівці постійно широко вдавалися до каральних акцій. Масові розстріли вони здійснювали повсюдно як в обласних центрах, так і в невеликих містах, селах. Показовим у цьому відношенні стало знищення євреїв Корецьчини.

Певна частина патріотично налаштованих громадян району вдавалася до підпільної та партизанської боротьби. На території Корецького району радянський партизанський та підпільний рухи були розвинені менше, ніж на півночі Полісся. Цей регіон став одним із осередків поширення УПА, тому діяльність комуністичного підпілля, не говорячи про партизанський рух, була дуже обмежена. Проте ми можемо спостерігати, що та частина населення, яка з ентузіазмом зустріла створення і формування радянської влади в минулому, підтримала радянський антифашистський рух.

Десь навесні 1943 року в край також почав діяти перший повстанський відділ УПА, всього ж за час II Світової війни у визвольних змаганнях брали участь 2 911 чоловік. До повстанців із співчуттям

і прихильністю ставилися місцеві жителі, деякі з них активно допомагали в боротьбі. Спеціально для УПА вони організували збір продовольства.

На жаль, рівень обзороності був малий. На відміну від радянських партизанів, яким зброя і боєприпаси надавали з центру, воїнам УПА доводилося зброя і боєприпаси добувати в бою або знаходити підходящу, яку кинули під час відступу частини Червоної Армії. Та це ніяк не позначилося на бойовому запалі представників повстанців. Вони продовжали активну бойову і розвідальну роботу.

На території Рівненської області, а саме там відбувалися найактивніші бойові дії УПА, дослідником Денищуком О. було вилучено 1 120 антинімецьких акцій, під час яких було вбито 5 501 німецький окупант, поранено – 375, захопили в полон – 859.

Зрозуміло, що при всій нашій повазі до цього патріотичного руху, виступи повстанців ні тактично, ні стратегічно вплину на хід війни не мали. Вони лише обмежували діяльність місцевої окупаційної адміністрації стосовно економічної експлуатації території краю, чим зменшили негативні наслідки військового часу, завоювавши повагу і авторитет серед місцевого населення.

Обидва партизанські рухи та описані підпілля перебували у постійних конфліктах, протистоянні, між ними відбувалися збройні сутички. Усе це значно послаблювало загальнонародний характер опору окупантам. Це жорстоке протистояння ніби навмисно розділило українців на два протилежні табори, що стало однією з найбільших трагедій нашого народу.

12 січня 1944 року розпочалися бої за визволення м.Корець. Коротким, але жорстоким був бій. За місто Корець та район полягли 236 воїнів-представників різних національностей, їх привади навічно вигарбували на гранітних плитках пам'ятників, споруджених на братських могилах у міському парку та на кладовищі. При вилті Корець радянськими частинами захоплені наступні трофеї: гармат різного калібру – 8, ручних кулеметів – 7, тракторів – 7, гвинтівок – 26, легкових автомобілів – 1, коней – 50, воїв з військовою майною – 20, склади – 1, полонених – 34.



Мобілізовані радянським урядом на фронтах Другої світової війни боролися 6 173 корчані, 241 з них загинули або пропали безвісти. Саме тому День Перемоги став святковим для всіх жителів Корецьчини, бо війна не оминула жодної сім'ї. Трагедія цих подій, яку в повній мірі відчули на собі жителі краю, стала своєрідним уроком, нагадуванням про те, наскільки важливо мати свою незалежну державу, а не стати роїмнію монетою у політиці великих державних монстрів, тоталітарних режимів пригноблених зовсім.

Н.БРУХЛІЙ,
директор музею